

Pravěké cesty Malou Hanou

František Kouřil

Tak jak o průběhu velké kolonizace našich krajů ve 12. až 14. století nebylo dlouho jasno, tak bylo mnoho různých názorů, kudy probíhaly hlavní zemské cesty, na které navazovaly menší spojovací cesty místního významu. Dnes se již lze alespoň částečně opřít o probádanější ukazatele. Malé Hané i po této stránce stále ještě chybí důkladnější archeologický průzkum.

Trasa těchto starověkých cest je často v našem dnešním pojetí vedena nemožným terénem. Tenkrát nezáleželo na čase, délce a sýzdnosti cesty. Jedna ze starověkých cest se okrajově dotýkala Malé Hané. Byla to cesta spojující jižní Evropu s evropským severem. Podle Emanuela Šimka vycházela z římské Vindobony (dnešní Petroneli) a šla přes Moravský Mikulov, Brno, Strevintu a odtud dále k severu na Litomyšl a přes Kladsko k ústí řeky Odry. Tuto Strevintu ztotožňuje Emanuel Šimek s dnešní Svitávkou.

Václav Richter zveřejnil v roce 1955 v časopise společnosti přátel starožitností (ročník LXIJJ) názor, ve kterém přisuzuje Velkým Opatovicím jedinečný význam, neboť Ptolemaiovu starověkou Strevintu klade na Hradisko u Velkých Opatovic a soudí, že nikoli ve Svitávce, jak má za to Emanuel Šimek, nýbrž u Velkých Opatovic byla důležitá křižovatka dvou starověkých cest. Jedna vedla z Olomouce do Čech a druhá z Brněnska do Kladska a dále na Vratislav. Jejich směr udává Václav Richter takto:

1: Olomouc - Konice - Skřipov - kolem Durany, Úsobrna (celnice), kolem Uhřic do Jevíčka - Zadní Arnoštov - Hradisko u Mařina - Křenov - Pohledy - Svitavy - Javorník - Brlenka - Litomyšl.

2: Brno - Líšeň - Jedovnice - Boskovice - Knínice - Velké Opatovice - Křenov - Moravská Třebová - Lanškroun - Jablonné nebo Náchod a dále do Kladska. Této cesty z Brna do Kladska si historikové dosud velmi málo všímali.

Dále určuje Václav Richter jasněji důležitou cestu z Brna do Prahy, a to po pravém břehu řeky Svitavy. Ta v pozdějších dobách zvaná Trstenická cesta, šla podle Richtera takto: Brno - Černá Hora - Kunštát - Kněževes - Bystře - Vysoké Mýto. Tím Václav Richter téměř vyřazuje směr Trstenické cesty do Čech o níž, se dosud soudilo, že šla asi na Svitávku a Letovice. Z toho důvodu zamítá Richter také trasu olomoucké cesty do Čech od Úsobrna do Svitávky. Poněvadž ale ve Svitávce byla důležitá zeměpanská celnice již roku 1145, vysvětluje tuto skutečnost Richter tak, že přes Svitávku vedla jen spojovací cesta z Trstenické stezky na olomouckou a vede ji tímto směrem: Černá Hora - Svitávka - Kochov - Křenov.

Ovšem z Kochova do Křenova je daleko a tuto trasu již Richter nepopisuje. Bohumil Zlámal v rukopise Dějiny vladyské a panské vesnice Velkých Opatovic uvádí trojí možnost této trasy. „Tato spojovací cesta mohla pokračovat z Kochova do Drvátovic - Vanovic - Borotína - dále přes Opatovice do Jevíčka, kde se dostala na olomouckou cestu a šla dále na Křenov, nebo šla z Kochova na Chlum - Slatinu - Křenov, kde se také napojila na olomouckou cestu. Konečně mohla jít z Kochova přímo horským sedlem na Velkou Roudku do Velkých Opatovic a Jevíčka, což se zdá nejpravděpodobnější.“

Hlavní středověká stezka zasáhla Malou Hanou více. Byla to v té době nejdůležitější cesta, která spojovala Moravu s Čechami, přesněji hlavní město Moravy Olomouc s Prahou. Hosák ji jmenuje jako osmou hlavní moravskou stezku a určuje její směr na základě písemných dokladů takto: Olomouc - Náměšť na Hané (cesta doložená roku 1249) - Bohuslavice (kde bylo mýto) - Luková - Hvozď (podle něhož se ve 13. století tato cesta nazývala Hvozdeckou) - Konice - Brodek u Konice - Úsobrna - Knínice - Svitávka, kde se připojila na brněnskou stezku a společně pokračují na Trstenice - Poličku - Litomyšl - Prahu. Na pokračování této cesty od Úsobrna po Malé Hané není jednotný názor. Starší vlastivědní pracovníci ji vedou přes Jaroměřice a Jevíčko přímo do Svitav, dávající se oklamat pozdější kolonizací Svitavska, kdy se uskutečnilo přímé spojení Jevíčka se Svitavami. Více pravdy asi mají ti, kteří směr této cesty vedou krajem dávno osídleným od Úsobrna přes Knínice do Svitávky a pak po brněnské cestě na kdysi důležité městečko Trstenici. Také o směru této Trstenické stezky jsou doposud stále spory.

Spojení se světem měla Malá Haná nejen již zmíněnými cestami, ale též stezkou, která vstupovala do našeho kraje na severovýchodě u Pečíkova. Údolím Třebůvky byl totiž nejpohodlnější přístup ze severomoravského úvalu na Malou Hanou. Podle Bohumila Zlámala šla nejschůdnější trasou přes Unerázku, kolem Bezděčí na Chornice - Jevíčko - Opatovice - Vanovice - Drvátovice - Podolí, kde se napojila na brněnsko-olomouckou složku.

Mimo uvedené cesty musela ještě vésti Opatovicemi jiná důležitá obchodní cesta. Jako doklad uvádím dosud historicky nepovšimnutý název výšiny nad Velkými Opatovicemi Strážnice (439 m), jejíž název je doložen k roku 1397 (ZDO VI.208) a přivádí mě na myšlenku, že určitě střežila důležitou obchodní cestu.

(Poslední příspěvek, zaslaný VLB)